

COMISIA
EUROPEANĂ

ÎNALTUL REPREZENTANT AL
UNIUNII PENTRU AFACERI
EXTERNE ȘI POLITICA
DE SECURITATE

Bruxelles, 8.6.2016
JOIN(2016) 29 final

COMUNICARE COMUNĂ CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU

Către o strategie a UE pentru relațiile culturale internaționale

1. CONTEXT

Diversitatea culturală reprezintă o parte integrantă a valorilor Uniunii Europene. UE este ferm angajată să promoveze o ordine globală bazată pe pace, statul de drept, libertatea de exprimare, înțelegerea reciprocă și respectarea drepturilor fundamentale. Prin urmare, promovarea diversității prin intermediul relațiilor culturale internaționale reprezintă o parte importantă a rolului UE ca actor global. Acest lucru presupune angajamentul de a promova „relațiile culturale internaționale” prin sprijinul și asistența furnizate de UE țărilor terțe și, totodată, angajamentul de a sprijini promovarea Uniunii și a culturii diferitelor state membre ale UE prin intermediul „diplomației culturale.” Ca partener-cheie al Națiunilor Unite, UE cooperează îndeaproape cu UNESCO¹ pentru a salvagarda patrimoniul cultural universal.

UE are multe de oferit lumii: diversitatea expresiilor culturale, creații de înaltă calitate artistică și o industrie creativă dinamică. De asemenea, UE are mult de câștigat de pe urma intensificării schimburilor cu restul lumii. În același timp, experiența UE în materie de diversitate și pluralism constituie un atu considerabil pentru a promova politicile culturale ca vectori pentru pace și dezvoltare socioeconomică în țările terțe. Prezenta comunicare comună evidențiază contribuția pe care Uniunea o are deja în sfera relațiilor culturale internaționale și propune modalități de dezvoltare a relațiilor culturale internaționale ale UE pentru a susține obiectivele Uniunii de promovare a păcii și stabilității la nivel internațional, de garantare a diversității și de stimulare a creării de locuri de muncă și a creșterii economice.

În 2007, Comisia a propus „Agenda europeană pentru cultură într-o lume în proces de globalizare”², care includea promovarea culturii în cadrul relațiilor internaționale ale Uniunii. Între timp, intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona și instituirea Serviciului European de Acțiune Externă (SEAE) creează o nouă structură, care poate îmbunătăți în continuare contribuția UE la relațiile culturale internaționale. În ultimii ani, statele membre, Parlamentul European și reprezentanții societății civile au cerut o abordare mai coordonată la nivelul UE a relațiilor culturale internaționale³. În luna noiembrie 2015, Consiliul a cerut Comisiei și Înalțului Reprezentant să elaboreze o „abordare strategică a culturii în cadrul relațiilor externe ale UE, definind în acest scop un set de principii directoare.”⁴ În consecință, prezenta comunicare propune astfel de principii, precum și o abordare mai strategică a UE în ceea ce privește diplomația culturală.

Ca parte la Convenția UNESCO din 2005 privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale⁵, UE este angajată în promovarea diversității expresiilor culturale în cadrul relațiilor sale culturale internaționale. Această convenție reflectă și promovează valorile fundamentale ale UE precum drepturile omului, egalitatea de gen, democrația, libertatea de exprimare și statul de drept, precum și diversitatea culturală și lingvistică⁶. Cultura și, în special, dialogul intercultural pot contribui la abordarea provocărilor globale majore, precum prevenirea și soluționarea conflictelor, integrarea refugiaților, combaterea extremismului violent și protejarea patrimoniului cultural. În comunicarea din 2014 privind

¹ UNESCO (Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură).

² Comunicarea privind „O agendă europeană pentru cultură într-o lume în proces de globalizare”, COM(2007) 242 final.

³ A se vedea: Concluziile Consiliului privind promovarea diversității culturale și a dialogului intercultural în relațiile externe (2008); Rezoluția Parlamentului European referitoare la dimensiunile culturale ale acțiunilor externe ale UE (2011); Acțiunea pregătitoare din 2014 a Parlamentului European „Cultura în relațiile externe ale UE” <http://cultureinexternalrelations.eu/>

⁴ Rezultatele celei de a 3428-a reuniuni a Consiliului: Educație, Tineret, Cultură și Sport, 23-24 noiembrie 2015.

⁵ <http://en.unesco.org/creativity/convention/about/2005-convention-text>

⁶ Carta drepturilor fundamentale a UE

patrimoniul cultural⁷, UE și-a reafirmat angajamentul de a proteja patrimoniul cultural, în colaborare cu organizații cum ar fi Consiliul Europei și UNESCO. Această sarcină rămâne în continuare urgentă, având în vedere distrugerea patrimoniului cultural în zonele de conflict precum Irak, Siria și Afganistan.

Schimbările culturale pot aduce, de asemenea, beneficii economice. Comerțul mondial cu produse creative a crescut de peste două ori între 2004 și 2013⁸, în timp ce cultura reprezintă un element central în cadrul noii economii bazate pe creativitate, inovare și acces la cunoaștere. Sectoarele culturale și creative reprezintă aproximativ 3 % din PIB-ul mondial și 30 milioane de locuri de muncă⁹. Numai în UE, aceste sectoare reprezintă peste 7 milioane de locuri de muncă¹⁰. De asemenea, în țările în curs de dezvoltare, sectoarele culturale și creative contribuie la promovarea dezvoltării durabile și a unei creșteri favorabile incluziunii. Cultura poate contribui, prin urmare, la promovarea **creării de locuri de muncă și a competitivității** atât în interiorul UE, cât și dincolo de frontierele acesteia. Acest lucru este recunoscut în Agenda ONU pentru dezvoltare durabilă 2030¹¹, care pune în evidență faptul că cultura, inclusiv patrimoniul cultural mondial și industriile creative, poate juca un rol important în atingerea obiectivelor dezvoltării durabile și favorabile incluziunii. Prin urmare, cultura este unul din sectoarele importante promovate în cadrul cooperării pentru dezvoltare a UE.

Relațiile culturale ale Europei cu alte state sunt deja puternice. Statele membre au deja legături culturale internaționale ample care datează de secole, iar Europa se bucură de o bună reputație în lume pentru tradițiile și creațiile sale culturale. În conformitate cu solicitările din partea Consiliului și Parlamentului¹², acțiunile coordonate la nivelul UE, pe baza „unei complementarități inteligente”, pot contribui la consolidarea acestor legături prin crearea de sinergii, punerea în comun a resurselor, prin facilitarea cooperării și prin creșterea vizibilității schimburilor și acțiunilor culturale¹³.

Prezenta comunicare propune o strategie a UE pentru relațiile culturale internaționale care se concentrează pe promovarea cooperării culturale cu țările partenere de-a lungul a trei axe principale: susținerea culturii ca motor al dezvoltării sociale și economice durabile; promovarea culturii și a dialogului intercultural pentru relații intercomunitare pașnice; consolidarea cooperării privind patrimoniul cultural. În vederea atingerii acestor obiective, relațiile culturale internaționale ale UE vor contribui la transformarea **UE într-un actor mai puternic pe plan mondial** – o prioritate majoră a viitoarei strategii globale a actualei Comisii, precum și a Înalțului Reprezentant.

⁷ Comunicarea „Spre o abordare integrată a patrimoniului cultural european”, COM (2014) 477 final.

⁸ Globalizarea schimburilor culturale: O schimbare în consumul cultural -- Fluxurile internaționale de bunuri și servicii culturale 2004-2013, Institutul UNESCO pentru Statistică (IUS), 2016.

⁹ Timpuri culturale, raport al CISAC și al UNESCO, 2015.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>

¹² <http://cultureinexternalrelations.eu/>

¹³ Studiile sugerează că UE ar trebui să se angajeze în activități de diplomatie culturală care să se bazeze pe percepțiile foarte pozitive ale culturii, artelor și istoriei statelor membre și ale Europei. http://ec.europa.eu/dgs/fpi/showcases/eu_perceptions_study_en.htm

2. PRINCIPII DIRECTOARE PENTRU ACȚIUNEA UE

Următoarele principii ar trebui să orienteze acțiunea UE în domeniul relațiilor culturale internaționale:

(a) Promovarea diversității culturale și respectarea drepturilor omului

UE este ferm angajată să promoveze diversitatea culturală, care poate fi protejată și promovată numai dacă drepturile și libertățile fundamentale ale omului sunt garantate. Aceste drepturi fundamentale constituie elemente esențiale pentru democrație, statul de drept, pace, stabilitate, dezvoltarea durabilă favorabilă incluziunii și participarea la afacerile publice. Statele au obligația de a respecta, apăra și promova dreptul la libertatea de opinie și de exprimare, inclusiv de exprimare artistică. În acest sens și în conformitate cu obligațiile care îi revin în temeiul dreptului UE și al dreptului internațional¹⁴, UE s-a angajat, prin urmare, să promoveze o abordare tolerantă, pluralistă, cu privire la relațiile culturale internaționale¹⁵.

(b) Încurajarea respectului reciproc și a dialogului intercultural

Pentru a putea realiza pe deplin rolul potențial al culturii de a fi o punte în cadrul relațiilor internaționale, este necesar să se meargă dincolo de promovarea diversității culturilor europene și să se urmărească generarea unui nou spirit de dialog, ascultare și învățare reciprocă, consolidarea în comun a capacităților și solidaritate globală¹⁶. Relațiile culturale ar trebui să țină seama de diferențele regionale și de sensibilitățile locale, cu adaptarea măsurilor la contextele și interesele culturale specifice. Având în vedere că persoanele au în mod frecvent ocazia de a interacționa transfrontalier utilizând instrumente digitale de comunicare, ar trebui încurajată o comunicare între persoane în condiții de respect și egalitate, precum și într-un spirit de parteneriat. Reciprocitatea, învățarea reciprocă și co-crearea ar trebui să stea, așadar, la baza relațiilor culturale internaționale ale UE.

(c) Respectarea complementarității și subsidiarității

Strategia UE propusă pentru relațiile culturale internaționale se bazează pe respectarea deplină a sferelor respective de competență ale UE și ale statelor sale membre. În conformitate cu articolul 6 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), în domeniul culturii, Uniunea are competență pentru a desfășura acțiuni de sprijinire, de coordonare sau completare a acțiunilor statelor membre. Articolul 167 alineatul (3) din TFUE prevede că Uniunea și statele membre favorizează cooperarea cu țările terțe și cu organizațiile internaționale care au competențe în domeniul culturii. De asemenea, în conformitate cu articolul 167 alineatul (4) din TFUE, în acțiunile întreprinse în temeiul celorlalte dispoziții ale tratatelor, Uniunea ține seama de aspectele culturale. În domeniul cooperării pentru dezvoltare, acțiunile UE și ale statelor membre se completează și se susțin reciproc (articolul 208 din TFUE). Respectând pe deplin principiul subsidiarității, UE acționează în vederea promovării relațiilor culturale internaționale atunci când poate fi mai eficientă decât acțiunea întreprinsă la nivel național, regional sau local. În recente Concluzii ale Consiliului „Cultură” în domeniul relațiilor internaționale ale UE se notează că este „nevoie de o mai

¹⁴ Articolele 2, 6, 21, 49 din TUE și articolele 7, 8, 10, 11, 22 din Carta drepturilor fundamentale a UE. Toate statele membre ale UE sunt părți la PIDCP și Convenția europeană a drepturilor omului.

¹⁵ A se vedea, de asemenea, „Orientările UE în domeniul drepturilor omului privind libertatea de exprimare online și offline” (doc. 9647/14).

¹⁶ Astfel cum s-a recomandat prin acțiunea pregătitoare privind „Cultura în relațiile externe ale UE”, inițiată de Parlamentul European și publicată în 2014: <http://cultureinexternalrelations.eu/main-outcomes/> și „O strategie europeană pentru relațiile culturale UE-China: Raportul grupului de experți privind cultura și relațiile externe – China” (noiembrie 2012).

bună coordonare a eforturilor europene în direcția unei abordări europene strategice.”¹⁷ În consecință, Uniunea Europeană poate să aibă un rol de catalizator și să contribuie prin încurajarea sinergiilor și a cooperării dintre institutele și fundațiile culturale naționale, precum și între întreprinderile private și publice din întreaga lume, după caz.

(d) Încurajarea abordării transversale a culturii

Cultura nu se referă numai la artă și literatură, ci cuprinde o gamă largă de politici și activități, de la dialogul intercultural la turism, de la educație și cercetare la sectoarele creative, de la protejarea patrimoniului la promovarea industriilor creative și a noilor tehnologii, precum și de la artizanat la cooperarea pentru dezvoltare. Prin urmare, strategia propusă încurajează oportunitățile de promovare a culturii în cadrul politicilor externe ale UE. De asemenea, cultura este un element-cheie al dezvoltării durabile în măsura în care sectorul creativ poate să promoveze reconcilierea, creșterea economică și libertatea de exprimare pe care pot fi construite alte libertăți fundamentale.

(e) Promovarea culturii prin cadrele existente de cooperare¹⁸

Pentru a asigura coerența politicilor și pentru a evita duplicarea eforturilor, modalitatea cea mai eficientă pentru promovarea culturii în cadrul relațiilor externe ale UE este aceea de a utiliza cadrele de cooperare și instrumente de finanțare existente. UE a elaborat cadre de cooperare specifice pentru cooperarea tematică și geografică, precum și instrumentele de finanțare specifice:

Programe tematice

- Instrumentul de parteneriat (IP): unul dintre obiectivele acestuia este consolidarea „recunoașterii generale și a vizibilității Uniunii [...] prin intermediul diplomației publice, al contactelor la nivel personal, al cooperării în domeniile educației și academic, al cooperării grupurilor de reflecție, precum și prin activități de informare menite să promoveze valorile și interesele Uniunii.”¹⁹
- Instrumentul european pentru democrație și drepturile omului (IEDDO): acest instrument oferă asistență pentru dezvoltarea și consolidarea democrației, a statului de drept și a respectării drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Unul dintre obiectivele acestui instrument este de a promova libertatea de opinie și de exprimare, inclusiv politică, de expresie artistică și culturală²⁰.
- Programul privind bunurile publice și provocările globale din cadrul Instrumentului de cooperare pentru dezvoltare (ICD) vizează, în conformitate cu componenta sa de dezvoltare umană, promovarea diversității culturale și recunoașterea în mod egal a demnității tuturor culturilor. Acesta va promova, de asemenea, contribuția industriilor culturale la creșterea economică în țările în curs de dezvoltare, precum și în ceea ce privește rolul societății civile și al autorităților locale.

¹⁷ Concluziile Consiliului privind cultura în relațiile externe ale UE, cu accent pe cultură în cooperarea pentru dezvoltare. 24 noiembrie 2015

¹⁸ Exemplele de acțiuni și proiecte specifice nu aduc atingere punerii în aplicare de noi proiecte în spiritul acestei strategii. Pe de altă parte, trimerile la proiecte sau programe în curs nu implică finanțarea permanentă a acestora.

¹⁹ Regulamentul (UE) nr. 234/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 martie 2014 de instituire a unui instrument de parteneriat pentru cooperarea cu țările terțe.

²⁰ Regulamentul (UE) nr. 235/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 martie 2014 de instituire a unui instrument de finanțare pentru democrație și drepturile omului la scară mondială.

- Instrumentul care contribuie la stabilitate și pace (IcSP): obiectivul acestuia este de a promova prevenirea conflictelor, răspunsul în situații de criză și consolidarea păcii în scopul de a aborda amenințări mondiale și transregionale: organizațiile culturale sunt incluse în definiția societății civile pentru finanțarea în temeiul acestui instrument²¹.
- Programul „Europa creativă”: acesta urmărește, printre altele, „să promoveze patrimoniul cultural al Europei și să consolideze competitivitatea sectoarelor culturale și creative europene” și „de asemenea, programul este deschis pentru acțiunile de cooperare bilaterală sau multilaterală cu țări terțe.”²²

Cadrelle de cooperare geografică

- **Politica de extindere:** în calitate de țări candidate și de țări potențial candidate, țările din Balcanii de Vest²³ și Turcia au un loc și o importanță specială în cadrul politicilor externe ale UE. Politicile UE în domeniul educației și culturii fac parte din acquis-ul UE pe care țările candidate trebuie să îl pună în aplicare în temeiul negocierii capitolului 26 privind educația și cultura. În acest context, regiunea beneficiază de sprijin în cadrul Instrumentului de asistență pentru preaderare (IPA). De mult timp, UE sprijină proiectele culturale din Balcanii de Vest menite să promoveze dialogul intercultural, reconcilierea și dezvoltarea socioeconomică. În contextul „procesului Ljubljana I și II”, o acțiune realizată în comun de Comisia Europeană și de Consiliul Europei, s-au investit resurse considerabile pentru reabilitarea patrimoniului cultural din Europa de Sud-Est²⁴. Organizațiile culturale din țările implicate în procesul de aderare au beneficiat de politica de cooperare a UE pentru consolidarea capacităților, precum și de participarea deplină în cadrul programelor „Cultura” și „Europa creativă”²⁵. Țările implicate în procesul de aderare se confruntă în prezent cu noi provocări, inclusiv integrarea migranților nou-veniți, în contextul cărora dialogul intercultural poate să promoveze reconcilierea și societăți democratice și favorabile incluziunii și poate contribui la combaterea radicalizării. UE ar trebui să continue să colaboreze strâns cu aceste țări pentru a le ajuta să își protejeze patrimoniul cultural, să promoveze dezvoltarea sectoarelor lor culturale și creative, precum și să promoveze participarea acestora la programele culturale existente ale UE.
- **Politica europeană de vecinătate:** Politica europeană de vecinătate (PEV) guvernează relațiile UE cu 16 dintre cei mai apropiați vecini din est și din sud. O abordare bilaterală diferențiată cu fiecare țară parteneră este completată de inițiativele de cooperare regională în sudul Mediteranei²⁶ și de Parteneriatul estic²⁷. Diferențierea politică, economică și culturală și o mai bună înțelegere reciprocă sunt elemente-cheie ale strategiei PEV reînnoite²⁸. Platforma 4 a Parteneriatului estic reprezintă un forum pentru cooperarea consolidată și dialogul politic în domenii cum ar fi educația, tineretul (inclusiv capacitatea de inserție profesională), cultura și creativitatea, cercetarea și inovarea, politicile

²¹ Regulamentul (UE) nr. 230/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 martie 2014 de instituire a unui instrument care contribuie la stabilitate și pace.

²² Regulamentul (UE) nr. 1295/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2013 de instituire a programului „Europa creativă” (2014-2020).

²³ Albania, Bosnia și Herțegovina, fosta Republică iugoslavă a Macedoniei, Kosovo*, Muntenegru și Serbia.

²⁴ Acțiunile UE în acest domeniu în Bosnia și Kosovo au demonstrat potențialul pe care îl prezintă pentru reconcilierea în situațiile post-conflict politice bazate pe patrimoniu, în plus față de contribuția lor la dezvoltarea economică.

²⁵ Astfel cum se prevede la articolul 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1295/2013 din 11 decembrie 2013 de instituire a programului „Europa creativă”. Lista cu țările participante din afara UE: http://eacea.ec.europa.eu/creative-europe/library/eligibility-organisations-non-eu-countries_en

²⁶ Algeria, Egipt, Israel, Iordania, Liban, Libia, Maroc, Palestina*, Siria și Tunisia.

²⁷ Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Moldova și Ucraina.

²⁸ Comunicarea comună „Revizuirea politicii europene de vecinătate” (18 noiembrie 2015). JOIN(2015) 50 final.

audiovizuale și societatea informațională, în timp ce programe specifice sprijină consolidarea capacităților. În sudul Mediteranei, UE sprijină cooperarea culturală atât prin programe regionale în domeniul patrimoniului cultural și al audiovizualului, cât și prin activități bilaterale. Multe din țările din cadrul PEV se confruntă în prezent cu provocări cum ar fi tensiuni politice, economice, radicalizare violentă și fluxuri de migrație. În special în acest context, cooperarea culturală și schimburile în materie de politici culturale pot contribui la stabilizare. De exemplu, Instrumentul european de vecinătate furnizează 17 milioane EUR între 2014 și 2017 pentru a sprijini dezvoltarea mass-media și a culturii în regiunea din sudul Mării Mediterane²⁹. Pe de altă parte, conservarea culturii și a patrimoniului cultural este susținută de cinci programe de cooperare transfrontalieră (CTF)³⁰.

- **Cooperarea pentru dezvoltare:** instrumentul de cooperare pentru dezvoltare (ICD) are drept scop reducerea sărăciei și promovarea dezvoltării economice, sociale și ecologice durabile, precum și promovarea democrației, a statului de drept, a bunei guvernante și a respectării drepturilor omului³¹. Acesta cuprinde trei componente specifice: i) programe geografice care sprijină cooperarea cu aproximativ 47 de țări în curs de dezvoltare din America Latină, Asia de Sud și Asia de Nord și de Sud-Est, Asia Centrală, Orientul Mijlociu și Africa de Sud; ii) recent adoptatul program panafrican de sprijinire a parteneriatului strategic dintre UE și Africa. Mai multe secțiuni din Regulamentul ICD recunosc rolul culturii.
- Acordul de parteneriat de la Cotonou semnat în iunie 2000³² a oferit un cadru de douăzeci de ani pentru cooperarea UE cu statele din Africa, zona Caraibilor și Pacific (țările ACP). În cadrul respectivului acord, Fondul european de dezvoltare (FED) finanțează programe culturale gestionate și implementate de către secretariatul grupului de state ACP. Cel de al 9-lea FED a finanțat proiecte de consolidare a capacităților tehnice, financiare și manageriale ale industriilor creative din țările ACP și, mai exact, de dezvoltare și structurare a industriei cinematografice și audiovizuale din statele ACP (14 milioane EUR). Ulterior, programul ACP Cultures+ (30 de milioane EUR în cadrul celui de al 10-lea FED) a contribuit la combaterea sărăciei prin promovarea industriilor culturale durabile. Actualul program intra-ACP continuă sprijinirea industriilor culturale și creative (40 de milioane EUR în cadrul celui de al 11-lea FED în perioada 2014-2020). În prezent, Comisia analizează cadrul care va guverna relațiile cu țările ACP după expirarea Acordului de parteneriat de la Cotonou. Pregătirile pentru revizuirea Consensului european pentru dezvoltare sunt în curs de desfășurare.

3. PROMOVAREA COOPERĂRII CULTURALE CU ȚĂRILE PARTENERE

Ca parte a propunerii de Strategie a UE pentru relațiile culturale internaționale, Comisia și Înalțul Reprezentant au în vedere următoarele trei direcții de lucru menite să promoveze relațiile culturale internaționale cu țările partenere:

- susținerea culturii ca motor al dezvoltării sociale și economice durabile
- promovarea culturii și a dialogului intercultural pentru relații intercomunitare pașnice

²⁹ http://www.enpi-info.eu/mainmed.php?id=486&id_type=10

³⁰ http://www.enpi-info.eu/maineast.php?id=322&id_type=10

³¹ Regulamentul (UE) nr. 233/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 martie 2014 de instituire a unui instrument de finanțare a cooperării pentru dezvoltare în perioada 2014-2020.

³² https://ec.europa.eu/europeaid/where/acp/overview/cotonou-agreement/index_en.htm

- consolidarea cooperării privind patrimoniul cultural.

3.1. Susținerea culturii ca motor al dezvoltării sociale și economice durabile

(a) Susținerea dezvoltării politicilor culturale

Convenția UNESCO din 2005 privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale³³ subliniază „necesitatea integrării culturii ca element strategic în politicile naționale și internaționale de dezvoltare, precum și în cooperarea internațională pentru dezvoltare.” Respectul pentru diversitatea culturală și pentru libertatea de exprimare pe care îl favorizează cultura oferă un sprijin important pentru procesele de democratizare și pentru dezvoltarea socioeconomică. În consecință, UE ar trebui să ajute țările partenere să încorporeze cultura în politicile naționale. UE face eforturi pentru promovarea ratificării și a punerii în aplicare a Convenției UNESCO din 2005 prin aprofundarea dialogurilor politice cu țările partenere și consolidarea sistemelor de guvernare.

- **Schimbul de experiență cu țările candidate și cu cele învecinate:** UE va utiliza structurile existente de dialog bilateral sau multilateral pentru a împărtăși experiențele și rezultatele, inclusiv privind inițiative precum „capitalele europene ale culturii”. Comisia va promova utilizarea unor instrumente precum TAIEX³⁴ și înfrățirea instituțională în domeniul culturii.
- **Consolidarea politicilor culturale:** În vecinătatea sudică, programul MED Culture (2014-2018) sprijină țările partenere în procesul de elaborare de politici și practici culturale, în timp ce MedFilm, un nou program de dezvoltare a capacităților prevăzut a se desfășura pe o perioadă de trei ani, ajută producătorii să abordeze chestiunile sensibile la nivel regional³⁵.

(b) Consolidarea sectoarelor culturale și creative

Ca sectoare dinamice ale economiei, sectoarele culturale și creative reprezintă un furnizor important de locuri de muncă de calitate și promovează adesea o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii. Investițiile în proiecte culturale generează beneficii importante și contribuie la competitivitatea, atractivitatea și coeziunea socială a orașelor și regiunilor³⁶. Peste 70 de regiuni ale UE au ales sectoarele culturale și creative drept o prioritate a strategiilor lor de specializare inteligentă, recunoscându-le drept vectori ai creșterii economice regionale și ai creării de locuri de muncă la nivel local.

În țările în curs de dezvoltare, indicatorii UNESCO privind cultura în slujba dezvoltării (CDIS) arată că cultura reprezintă 1,5 % - 5,7 % din PIB în țările cu venituri mici și medii, reflectând diferențele în ceea ce privește cadrul de politici și cel instituțional, nivelul de participare socială și educație și gradul de libertate de exprimare. De exemplu, în Burkina Faso, peste 170 000 de persoane (aproximativ 2 % din populația activă) au profesii legate de cultură. Fiecare țară are punctele sale forte: de la cinematografia din Nigeria la muzica din Caraibi și la turismul cultural din Orientul Mijlociu. Pentru a sprijini realizarea de noi

³³ <http://en.unesco.org/creativity/convention/about/2005-convention-text>

³⁴ TAIEX este instrumentul de asistență tehnică și schimb de informații al Comisiei Europene. TAIEX sprijină administrațiile publice în ceea ce privește apropierea de legislația UE, precum și aplicarea și asigurarea respectării acesteia, facilitând schimbul de bune practici cu UE.

³⁵ <http://www.enpi-info.eu/medportal/news/latest/45210/MedFilm:-Call-for-proposals-to-promote-development-of-film-industry-in-Southern-Mediterranean>

³⁶ Capitalele europene ale culturii reprezintă un foarte bun exemplu: se estimează că fiecare euro investit din fondurile publice, de exemplu, la Lille (Franța) în 2004, a generat 8 euro pentru economia locală.

progrese, UE poate să facă schimb de cunoștințe și competențe relevante privind dezvoltarea în continuare a unui cadru de reglementare solid.

- **Creșterea veniturilor economice provenite din industriile creative:** Programul intra-ACP din cadrul celui de-al 11-lea FED va sprijini contribuția industriilor culturale la dezvoltarea socioeconomică a țărilor ACP (40 milioane de euro pentru intervalul 2014-2020).
- **Platforme și clustere creative:** în cadrul sectorului cultural la scară mondială, calea de urmat este co-crearea. Actorii culturali europeni și internaționali ar trebui să identifice noi modalități de a crește și de a câștiga publicul internațional. În diferite regiuni se creează platforme și clustere creative, între care:
 - **Fundația Asia-Europa**³⁷ este co-finanțată de UE și sprijină platformele culturale și creative din cadrul programului „Creative Networks”.
 - În **sudul Mediteranei:** UE sprijină un proiect care are drept obiectiv dezvoltarea clusterelor în sectoarele culturale și creative (2013-2017) împreună cu ONUDI (Organizația Națiunilor Unite pentru dezvoltare industrială).
 - În 2016, UE a lansat o acțiune în cadrul programului „Europa creativă” de dezvoltare a **unei Rețele europene de platforme creative**³⁸, care include toate țările participante la programul „Europa creativă” (inclusiv Serbia, Moldova, Turcia, Georgia și Ucraina).
 - Începând cu 2016, un proiect-pilot al UE sprijină **crearea de rețele între tinerii antreprenori culturali și creativi din UE și din țări terțe**. Platforma cuprinde servicii precum consilierea, activități de învățare reciprocă, conferințe pe teme specifice, vizite de studiu și întâlniri cu potențialii investitori din întreaga lume³⁹.
- **Spiritul antreprenorial și dezvoltarea competențelor:** Fundația Europeană de Formare⁴⁰ va continua să se ocupe de dezvoltarea competențelor pentru industriile culturale și creative. Programul ACP Cultures+ vizează consolidarea capacităților profesioniștilor din domeniul culturii din țările ACP⁴¹. UE își propune să promoveze oportunitățile de piață pentru bunurile și serviciile culturale, să încurajeze inovarea și noile profesii legate de tehnologiile moderne, sprijinind în același timp formarea profesioniștilor din domeniul creativ.
- **Sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii europene (IMM-uri):** de exemplu, în cadrul programelor de deschidere a piețelor (*Gateway programmes*) lansate în 2016, Comisia poate sprijini IMM-urile din sectorul creativ din Coreea de Sud și Asia de Sud-Est prin misiuni comerciale și servicii de sprijin, inclusiv consiliere și sprijin logistic și financiar.
- **Cadrele de cooperare teritorială structurată:** există mai multe exemple privind modul în care cultura poate să creeze legături între diverse regiuni, poate să contribuie la turismul

³⁷ <http://www.asef.org/>

³⁸ http://ec.europa.eu/culture/news/2016/0405-european-network-creative-hubs_en.htm

³⁹ http://ec.europa.eu/culture/calls/general/2015-eac-s11_en.htm

⁴⁰ www.etf.europa.eu/

⁴¹ Acest program de sprijin pentru țările ACP (Intra-ACP) este finanțat din Fondul european de dezvoltare (FED): <http://www.acpculturesplus.eu/?lang=uk>

durabil și poate să conserve și să promoveze calitatea mediului și eficiența energetică⁴². Toate strategiile vizează cultura ca investiție pentru creștere economică și ocupare a forței de muncă și ca pilon al activității economice în cadrul obiectivului Cooperare teritorială europeană.

(c) Sprijinirea rolului autorităților locale din țările partenere

Capitalele europene ale culturii și World Cities Culture Report 2015⁴³ demonstrează rezultatele semnificative - în termeni de creștere economică și coeziune socială - pe care le pot obține administrațiile orașelor și celelalte administrații locale care investesc în cultură. Centrul Comun de Cercetare al Comisiei dezvoltă un instrument de monitorizare a inițiativelor culturale și creative la nivel de oraș, ceea ce va sprijini realizarea de investiții mai bine direcționate și învățarea din cele mai bune practici. Un studiu extern recent care cartografiază acțiunile culturale actuale și viitoare în favoarea dezvoltării⁴⁴ a confirmat că activitățile culturale au dinamizat dezvoltarea la nivel local, inclusiv în zonele rurale, unde artele și meșteșugurile tradiționale pot contribui la reducerea sărăciei.

Abordarea UE în ceea ce privește dezvoltarea urbană durabilă recunoaște rolul central al culturii și consideră că este esențial ca toți cetățenii să aibă acces la spațiul public. De exemplu, în țările din America Latină, UE a promovat distribuția de programe audiovizuale ca mijloc de abordare a problemelor sociale care decurg din inegalitățile din zonele urbanizate. Un alt exemplu din Africa arată modul în care arta și arhitectura pot contribui la o dezvoltare urbană durabilă și favorabilă incluziunii⁴⁵.

- **Parteneriate inovatoare:** finanțată în cadrul Instrumentului de cooperare pentru dezvoltare (ICD), această inițiativă în cooperare cu autoritățile locale se axează în special pe țările cel mai puțin dezvoltate, inclusiv în contexte democratice fragile, sau pe țările în care sunt amenințate drepturile culturale. Un alt proiect din cadrul programului indicativ multianual pentru America Latină își propune să dezvolte rolul culturii și artelor în sprijinul coeziunii sociale în orașele latinoamericane. Proiectul facilitează schimburile și acțiuni comune între UE și America Latină pentru o mai bună integrare a politicilor și inițiativelor culturale în strategiile de dezvoltare urbană, pornind de la proiectele reușite de sprijinire a coeziunii sociale.
- **Sprijinirea înfrățirii culturale între orașe:** Comisia promovează rolul de centre de inovare și de bune practici al orașelor prin înfrățirea orașelor și a siturilor culturale care se confruntă cu probleme sociale, economice și de mediu similare, în vederea explorării oportunităților de dezvoltare. Comisia intenționează să lanseze programe regionale cu America Latină (mai ales, cu Comunitatea Statelor Latinoamericane și Caraibiene, CELAC) pentru promovarea coeziunii sociale prin intermediul culturii și artelor în orașele mari⁴⁶.

⁴² Acestea includ: Strategia UE pentru regiunea Mării Baltice (EUSBSR) din 10 iunie 2009, COM(2009) 248; Strategia UE pentru regiunea Dunării (EUSDR) din 8 decembrie 2010, COM(2010) 715; Planul de acțiune pentru o strategie maritimă în zona Oceanului Atlantic - Realizarea unei creșteri inteligente, sustenabile și favorabile incluziunii, din 13 mai 2013, COM(2013) 279; Strategia UE pentru regiunea Mării Adriatice și a Mării Ionice (EUSAIR) din 17 iunie 2014, COM(2014) 357; Strategia UE pentru regiunea alpină (EUSALP) din 28 iulie 2015, COM(2015) 366.

⁴³ http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/capitals-culture_en.htm și <http://www.worldcitiescultureforum.com/publications>

⁴⁴ Studiul identifică, în special, sugestii pentru programul „Bunurile publice și provocările globale” (30 de milioane EUR).

⁴⁵ Proiectul UE-Uniunea Africană „Africa vizionară”.

⁴⁶ „Cultura și artele în sprijinul coeziunii sociale în orașele Americii Latine”.

- **Împărtășirea experienței privind Capitalele culturale:** Comisia va face schimb de experiență cu țările partenere privind capitalele europene ale culturii, care promovează patrimoniul cultural și care sprijină, totodată, dezvoltarea locală și regională.
- **Strategiile urbane în orașele istorice:** finanțându-le cadrul Instrumentului european de vecinătate (IEV), UE sprijină autoritățile locale în elaborarea de strategii urbane pentru reabilitarea orașelor istorice.

3.2. Promovarea culturii și a dialogului intercultural pentru relații intercomunitare pașnice

Dialogul intercultural, inclusiv dialogul interconfesional, poate contribui la crearea unor societăți echitabile, pașnice și favorabile incluziunii, care prețuiesc diversitatea culturală și respectul pentru drepturile omului. Prin stabilirea unei baze comune și a unui mediu favorabil pentru o mai multe schimburi, dialogul intercultural poate diminua tensiunile, împiedica escaladarea crizelor, promova reconcilierea națională și încuraja un nou discurs care să vizeze combaterea radicalizării. Prezenta secțiune descrie modul în care UE poate promova dialogul intercultural prin proiecte de cooperare culturală internațională, co-creație, prin schimburi interpersonale, dezbateri sociale și consolidarea păcii.

(a) Sprijinirea cooperării între operatorii culturali

Cooperarea, dialogul și mobilitatea în rândul operatorilor culturali și al artiștilor sunt aspecte esențiale ale dialogului intercultural. Circulația operelor de artă și a producțiilor culturale între țări răspândește idei noi, stabilește legături directe și indirecte și favorizează inovarea. Consolidarea cooperării culturale cu partenerii UE poate contribui la deschiderea „spațiului cultural european” către noi actori și către un public nou din sfera culturii.

- **Încurajarea participării la programul „Europa creativă”:** în vreme ce toate țările implicare în procesul de extindere participă deja, Comisia încurajează toate țările din cadrul PEV să se alăture programului „Europa creativă” (Georgia, Moldova și Ucraina s-au alăturat deja)⁴⁷. Programul „Europa creativă” permite operatorilor din sectoarele culturale și creative din țările din cadrul PEV să colaboreze cu omologii lor din întreaga Europă, să aibă acces la finanțare pentru proiectele de cooperare culturală și să se alăture rețelelor culturale europene.
- **Promovarea culturii în cadrul Parteneriatului estic:** ca urmare a succesului primului program, desfășurat în perioada 2011-2015, al doilea program cultural al Parteneriatului estic (incluzând Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Moldova și Ucraina) va dezvolta în continuare capacitățile și aptitudinile operatorilor culturali pe parcursul unei perioade de trei ani. Acesta urmărește sprijinirea inițiativelor regionale în care cultura contribuie la dezvoltarea economică, incluziunea socială, soluționarea conflictelor și la dialogul intercultural.
- **Sprijin pentru Fundația Anna Lindh:** Fundația Anna Lindh și rețeaua sa de peste 4 000 de organizații ale societății civile din cele 42 de țări ale Uniunii pentru Mediterana va continua să beneficieze de sprijinul și instrumentele de politică ale UE pentru promovarea schimburilor culturale.

⁴⁷ Pentru a participa pe deplin la subprogramul MEDIA, o țară trebuie să îndeplinească cerințele prevăzute de Directiva privind serviciile media audiovizuale.

(b) Consolidarea păcii prin dialogul intercultural

Dialogul intercultural reprezintă un instrument-cheie în prevenirea conflictelor și în promovarea reconcilierii și a înțelegerii reciproce în societățile aflate în situații post-conflict. UE sprijină cooperarea pragmatică și dialogul intercultural între diferite culturi și societăți. UE sprijină, de asemenea, procesele de reconciliere între popoare și minorități. Exemple de succes sunt, în special, progresele înregistrate de Bosnia și Herțegovina în direcția integrării în UE și acordurile pragmatice la care s-a ajuns în cadrul dialogului Belgrad-Pristina.

- **Instrumentul care contribuie la stabilitate și pace (IcSP)**– UE își va spori sprijinul pentru dialogul intercultural în situații de pre- și postconflict.
- **Dialogul intercultural în rândul tinerilor:** UE va facilita dialogul intercultural între organizațiile de tineret din Europa și din lume (inclusiv prin intermediul unor programe cum sunt bursele pentru societatea civilă). În special, UE va sprijini cea de-a doua fază a programului „Tinere voci arabe” (extins în prezent la regiunea euromediteraneană) în vederea aprofundării dialogului dintre tinerii lideri și reprezentanții societății civile și a combaterii extremismului și a radicalizării violente.
- **Formarea de observatori pentru misiunile de observare a alegerilor și de personal care urmează a fi desfășurat în misiunile civile de stabilizare:** se vor asigura cursuri de formare pentru a se asigura deplina conștientizare cu privire la sensibilitățile culturale locale.
- **Promovarea drepturilor culturale:** inclusiv a identității locale și a drepturilor populațiilor indigene, precum și a rolului apărătorilor drepturilor culturale, conform Pactului internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale⁴⁸, inclusiv drepturile populațiilor indigene, astfel cum sunt definite în Declarația Națiunilor Unite privind drepturile populațiilor indigene (UNDRIP)⁴⁹.

3.3 Consolidarea cooperării privind patrimoniul cultural

Patrimoniul cultural reprezintă expresie importantă a diversității culturale, care trebuie protejată. Reabilitarea și promovarea patrimoniului cultural încurajează turismul și stimulează creșterea economică. Cooperarea privind patrimoniul cultural joacă un rol important în relațiile internaționale și în politicile de dezvoltare, așa cum se subliniază în comunicarea Comisiei: „Către o abordare integrată a patrimoniului cultural european.”⁵⁰ Având în vedere creșterea la nivel mondial în ceea ce privește cererea de expertiză și faptul că numeroase state membre sunt dornice să își împărtășească cunoștințele, există oportunități de acțiune comună cu țările partenere pentru a dezvolta strategii sustenabile de protecție a patrimoniului cultural prin formare, dezvoltarea de competențe și transferul de cunoștințe.

Patrimoniul cultural este fragil și este adesea amenințat de catastrofe naturale sau provocate de om, cum ar fi războaie, distrugere și jaf, uneori motivate de ură sectară. Artefactele jefuite sunt adesea vândute și veniturile generate de aceste tranzacții pot fi utilizate pentru a susține activități teroriste: acest tip de comerț sărăcește patrimoniul cultural mondial. UE a adoptat măsuri restrictive în ceea ce privește Siria și aplicarea sancțiunilor ONU împotriva

⁴⁸ <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CESCR.aspx>

⁴⁹ http://www.un.org/esa/socdev/unpfii/documents/DRIPS_en.pdf

⁵⁰ COM(2014) 477 final.

Daesh/ISIL și Al-Qaida, precum și regimul de sancțiuni al ONU pentru Irak: acestea includ o interdicție privind comerțul ilegal cu artefacte culturale și arheologice⁵¹.

- **Cercetarea privind patrimoniul cultural:** Orizont 2020 sprijină cercetarea și inovarea în domeniul activităților legate de patrimoniul cultural prin intermediul proiectelor interdisciplinare și multinaționale, care implică, de asemenea, autoritățile locale și regionale, întreprinderile și societatea civilă, cu scopul de a găsi soluții noi pentru conservarea și gestionarea patrimoniului cultural în Europa care este pus în pericol de schimbările climatice. Este încurajată participarea țărilor din afara UE.
- **Combaterea traficului de patrimoniu:** intenția Comisiei este de a prezenta o propunere legislativă care să reglementeze importul în UE de bunuri culturale, pe baza rezultatelor unui studiu recent lansat pentru a identifica lacunele din legislația națională. Comisia va avea în vedere oferirea unui răspuns mai amplu în ceea ce privește combaterea finanțării terorismului prin traficul ilicit de bunuri culturale – indiferent de țara de proveniență. Vor fi avute în vedere opțiuni precum introducerea unui sistem de certificare pentru importul de bunuri culturale în UE, împreună cu orientări pentru părțile interesate, cum ar fi muzeele și piața obiectelor de artă⁵². UE intenționează să sprijine formarea funcționarilor vamali pentru controalele la frontieră pentru a promova detectarea timpurie a artefactelor furate și pentru a încuraja cooperarea dintre profesioniștii piețelor obiectelor de artă în lupta împotriva traficului ilicit. De asemenea, UE va consolida cooperarea cu țările partenere în vederea combaterii traficului de bunuri culturale.
- **Protejarea patrimoniului:** Comisia va contribui la eforturile internaționale sub egida UNESCO privind instituirea unui mecanism de reacție rapidă pentru protecția siturilor din patrimoniul cultural. De asemenea, Comisia va partaja cu UNESCO, printre altele prin intermediul serviciului de gestionare a situațiilor de urgență din cadrul programului Copernicus, imagini prin satelit ale siturilor din patrimoniul cultural aflate în pericol pentru a evalua posibilele daune și pentru a planifica o eventuală reconstrucție. Ca parte a măsurilor de recuperare post-dezastru și post-conflict, UE va include asistență de specialitate pentru evaluarea daunelor cauzate patrimoniului cultural. Fondul regional al UE ca răspuns la criza siriană va contribui, de asemenea, la conservarea patrimoniului cultural și la promovarea diversității culturale.

4. O ABORDARE STRATEGICĂ DE CĂTRE UE A DIPLOMAȚIEI CULTURALE

Pentru a promova o cooperare de succes cu țările partenere în cele trei direcții de lucru propuse, este important ca părțile interesate relevante din UE să își unească forțele pentru a asigura complementaritatea și sinergiile între acestea. Sunt incluse în rândul părților interesate autoritățile publice la toate nivelurile, organizațiile culturale și societatea civilă locale, Comisia și Înalțul Reprezentant (prin delegațiile UE din țările terțe), statele membre și institutele lor culturale⁵³. Comunicarea din 2007 privind cultura a susținut metoda deschisă de

⁵¹ UE a transpus regimul de sancțiuni împotriva ISIL (Daesh) și a Al-Qaida (în conformitate cu RCONU 1267) și cu rezoluțiile ulterioare, inclusiv cu Rezoluția 2253 (2015). Întrucât vestigiile arheologice sunt considerate resurse economice pentru ISIL/Da'esh, achiziționarea unor astfel de piese de la ISIL/Da'esh este ilegală. Consiliul a transpus regimul de sancțiuni al ONU împotriva Irakului (care conține o interdicție de comercializare a vestigiilor arheologice scoase ilegal din Irak) și a adaptat regimul UE de sancțiuni și măsuri restrictive împotriva Siriei pentru a include o interdicție de comercializare a vestigiilor arheologice scoase ilegal din Siria.

⁵² Planul de acțiune pentru consolidarea combaterii finanțării terorismului, COM(2016) 50/2.

⁵³ Un exemplu recent din Tunisia demonstrează o strânsă colaborare între delegația UE, institutul cultural al unui stat membru și autoritățile locale: Comisia a lansat un program în valoare de 10 milioane EUR pentru a consolida sectorul audiovizual/mass-media din Tunisia. Un alt proiect (în valoare de 4 milioane EUR,) gestionat de delegația UE, cu sprijinul Consiliului Britanic, va fi lansat în cursul acestui an pentru a promova implicarea culturală la nivel local.

coordonare (MDC) în domeniul culturii, ca o modalitate puțin constrângătoare, dar structurată de cooperare a statelor membre ale UE la nivel european⁵⁴. În 2012, un grup de experți din statele membre, coprezidat de Comisie și de Serviciul European de Acțiune Externă, a studiat elaborarea unei abordări strategice a culturii în cadrul relațiilor externe ale UE. Raportul grupului de experți a evidențiat avantajele implicării culturale a UE în țările partenere prin metode de lucru noi, strategice, cu statele membre⁵⁵. Parlamentul European a inițiat ulterior acțiunea pregătitoare „Cultura în relațiile externe ale UE”, care pleda în favoarea unei „complementarități inteligente”, bazate pe cooperarea convenită de comun acord între statele membre, în special prin intermediul institutelor lor culturale și al atașărilor lor culturale în străinătate, precum și cu societatea civilă⁵⁶. SEAE este constituit în prezent din 139 de delegații și birouri ale UE în întreaga lume, care reprezintă UE și cetățenii săi la nivel mondial. Potențialul de cooperare și de coordonare pentru promovarea diplomației culturale a UE este considerabil.

(a) Cooperare consolidată la nivelul UE

O abordare concertată ar permite actorilor europeni să pună în comun resursele și să realizeze economii de scară prin eforturi comune în țările din afara UE. Un studiu recent realizat de Parlamentul European a demonstrat numeroasele beneficii pe care le-ar aduce cooperarea strânsă pentru delegațiile UE, institutele culturale și clusterelor EUNIC⁵⁷: proiectele comune sunt mai puțin riscante, au un impact mai puternic și sunt mai vizibile, oferind mai multe oportunități de învățare⁵⁸.

- **O platformă pentru diplomația culturală:** aceasta a fost înființată în februarie 2016 și este finanțată prin Instrumentul de parteneriat (IP). Platforma este operată de un consorțiu format din institute culturale ale statelor membre și din alți parteneri⁵⁹. Ea va oferi expertiză privind politica culturală, va facilita colaborarea în rețea, va desfășura activități culturale împreună cu părțile interesate, statele membre și delegațiile UE, va dezvolta programe de formare de leadership cultural și va contribui la dezvoltarea relațiilor culturale internaționale ale UE.
- **Consolidarea cooperării cu institutele culturale:** ca urmare a consultării cu toate părțile interesate relevante, Comisia va propune mai târziu în cursul anului un nou tip de parteneriat între SEAE, serviciile Comisiei, institutele culturale naționale și organizațiile-umbrelă ale acestora (acolo unde mandatele permit acest lucru), stabilind principiile unei cooperări paneuropene și valorile care stau la baza acesteia.
- **Consolidarea rolului delegațiilor UE:** delegațiile vor acționa ca platforme locale pentru institutele culturale și pentru alte părți interesate pentru a facilita coordonarea și cooperarea. Delegațiile UE sunt bine plasate pentru a identifica nevoile și oportunitățile locale, garantând faptul că acțiunile sunt adaptate la contextul cultural local și că servesc, în același timp, obiectivele strategice ale UE. **Punctele de contact** cultural din principalele delegații ale UE vor disemina cele mai bune practici și vor

⁵⁴ Începând din 2008, grupurile MDC au lucrat pe teme precum: industriile culturale și creative (inclusiv noile modele de afaceri și strategii de export); mobilitatea artiștilor și a altor profesioniști din domeniul culturii; mobilitatea lucrărilor de artă; îmbunătățirea accesului la cultură prin mijloace digitale.

⁵⁵ Raportul a constituit, de asemenea, baza pentru dezbaterile miniștrilor europeni ai culturii cu privire la cultură ca opțiune de politică necoercitivă (*soft policy option*), desfășurată la 17 mai 2013.

⁵⁶ <http://cultureinexternalrelations.eu/>

⁵⁷ Rețeaua EUNIC (Institutele culturale naționale din Uniunea Europeană) este o federație de rețele. Aceasta numără în rândul membrilor săi 34 de institute culturale din 28 de țări și 100 de cluster răspândite în întreaga lume. <http://www.eunic-online.eu/>

⁵⁸ Studiu al Parlamentului European – Institutele culturale europene în străinătate, ianuarie 2016.

⁵⁹ SEAE și Comisia fac parte din comitetul director. A se vedea http://ec.europa.eu/dgs/fpi/announcements/news/20160401_1_en.htm.

oferi personalului cursuri de formare cu privire la dimensiunea culturală a politicii de dezvoltare și a relațiilor externe.

- **Înființarea de Case europene de cultură:** acestea s-ar baza pe parteneriatul dintre UE și țara parteneră în cauză și ar permite institutelor culturale și altor părți interesate să își pună în comun eforturile și să ofere servicii populației locale, să se implice în proiecte comune și să ofere burse și schimburi culturale și educaționale.
- **Promovarea unei societăți civile active:** multe părți interesate (de exemplu, societatea civilă, artiștii, operatorii culturali și organizațiile la nivel local) sunt implicate în relațiile culturale dintre UE și țările terțe. În cadrul relațiilor bilaterale și al programelor tematice corespunzătoare, UE va căuta, prin urmare, să își consolideze sprijinul acordat organizațiilor societății civile active în domeniul culturii în țările partenere pentru a-și consolida capacitățile și pentru a facilita schimburile.
- **Evenimente culturale europene comune:** sprijinirea activităților culturale europene comune este o excelentă modalitate de a consolida vizibilitatea UE în țările terțe. În scopul organizării, într-un mod mai coerent și mai strategic, a unor festivaluri de film din UE, în 2017 va fi lansat (în urma unui studiu publicat în 2015) un nou program de doi ani cu un buget de 1,5 milioane EUR în cadrul noii acțiuni de diplomatie publică sub egida instrumentului de parteneriat⁶⁰. În prezent, peste 75 de delegații ale UE sunt implicate în organizarea unor festivaluri de film și a altor activități, cum ar fi Ziua europeană a limbilor, cu diferite niveluri de cooperare din partea institutelor naționale de cultură.
- **Concentrarea pe partenerii strategici:** mulți dintre partenerii strategici ai UE au strategii consolidate în domeniul diplomatiei culturale⁶¹, iar UE are legături culturale puternice cu mai mulți parteneri. Fundația culturală euro-americană⁶² a fost înființată în 2013 pentru a furniza o finanțare mai structurată programelor culturale ale UE și pentru a consolida legăturile culturale dintre SUA și UE (inclusiv la nivelul delegațiilor și al statelor membre). În Africa de Sud, UE sprijină tinerii artiști, producători de materiale audiovizuale, muzicieni și sportivi. Începând din 2012, relațiile bilaterale cu China au inclus o dimensiune interpersonală⁶³.

(b) Schimburi interculturale de studenți, cercetători și absolvenți

Programele UE de mobilitate și cooperare interuniversitară sunt instrumente valoroase pentru instituirea unor legături academice și culturale durabile și totodată promovează UE în țările partenere. O anchetă desfășurată în 2014⁶⁴ de Agenția Executivă pentru Educație, Audiovizual și Cultură (EACEA) a arătat că 54 % dintre studenții și membrii personalului care au beneficiat de mobilitate Erasmus Mundus au apreciat experiența ca având cea mai mare influență asupra aptitudinilor și competențelor lor interculturale.

Cooperarea internațională în domeniul cercetării utilizează limbajul universal al științei pentru a menține deschise canalele de comunicare și permite cercetătorilor să facă schimb de idei, indiferent de contextele lor naționale, culturale sau religioase. „Orizont 2020”, cel mai amplu program multilateral de cercetare și inovare pe plan mondial, finanțează activitățile de

⁶⁰ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/european-film-festivals-unique-opportunity-eu-cultural-diplomacy>

⁶¹ Printre exemple se numără China, Japonia („Cool Japan”) și Coreea de Sud (cu noul val coreean, „Hallyu”).

⁶² <http://e-acf.org/>

⁶³ http://ec.europa.eu/education/international-cooperation/china_en.htm

⁶⁴ http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/more_info/evaluations/docs/education/mundus2012-summary_en.pdf

cercetare și inovare privind relațiile culturale, diplomația științifică și patrimoniul cultural. Programul „Orizont 2020” ajută, de asemenea, țările partenere să maximizeze contribuția educației la creșterea economică, stabilitate socială și dezvoltare.

Schimburi de tineri, Serviciul european de voluntariat⁶⁵, formarea tinerilor și a lucrătorilor din domeniul tineretului și crearea de rețele între aceștia implică mobilitatea tinerilor între UE și țările învecinate. Numai în 2015, peste 33 000 de tineri și lucrători din domeniul tineretului au participat la aceste activități comune: aproximativ 40 % proveneau din țările învecinate. Prin intermediul unui grup la nivel înalt care urmează să își prezinte raportul în iunie 2016, Comisia studiază modalitățile în care cooperarea în domeniul sportului poate contribui la relații internaționale mai bune.

- **Promovarea mobilității cercetătorilor:** prin acțiunile Marie Curie-Sklodowska, UE intenționează să finanțeze 65 000 de cercetători în perioada 2014-2020. Aceasta include 25 000 de candidați la doctorat și va permite unui număr de 15 000 de cercetători din afara Europei să înceapă sau să continue o carieră în Europa până în 2020.
- **Schimburi de studenți și personal și noi proiecte comune:** în perioada 2014 - 2020, UE intenționează să finanțeze peste 150 000 de burse pentru studenții și personalul didactic atât din Europa, cât și din alte părți ale lumii. Programul va finanța aproximativ 1 000 de proiecte comune care implică universități și organizații de tineret din UE și din țări terțe în perioada 2014 - 2020⁶⁶.
- **Absolvenți și rețele de studii europene:** Comisia va sprijini înființarea de grupuri de foști participanți (*alumni*) la Erasmus+ în țările partenere și cooperarea dintre aceste grupuri și Delegația UE. Astfel, se vor combina eforturile de creare de rețele la nivel național și european și se va sprijini integrarea centrelor UE în cele 450 de centre de excelență Jean Monnet, și va fi promovată punerea acestora în rețea. La nivel mondial, 250 000 de studenți vor avea, anual, contact, prin predare și activități de informare, cu studiile europene.

5. CONCLUZII

Peisajul cultural mondial s-a schimbat rapid pe parcursul ultimelor câteva decenii. Cererea de schimburi și cooperare interculturală a crescut odată cu revoluția digitală. Într-o lume care se confruntă cu numeroase provocări și conflicte, cultura are un mare potențial de a depăși diviziunile, de a consolida societățile fragile și de a îmbunătăți relațiile internaționale. Europa este percepută în lume ca un continent cu un patrimoniu cultural bogat și extrem de creativ. Cultura trebuie, așadar, să fie o parte integrantă a acțiunii externe a Uniunii Europene.

Prezenta comunicare comună a propus trei piloni pentru a avansa către o strategie a Uniunii Europene pentru relațiile culturale internaționale. În primul rând, principiile directoare propuse pentru acțiunea UE vizează să asigure că acțiunea UE în acest domeniu promovează drepturile omului, diversitatea, dialogul intercultural, respectând totodată principiile subsidiarității și complementarității și asigurând coerența politicii prin promovarea culturii în actualele cadre de parteneriat. Al doilea pilon a propus trei direcții principale pentru a pune accentul pe promovarea cooperării culturale cu țările partenere, inclusiv: i) susținerea culturii

⁶⁵ https://europa.eu/youth/EU/voluntary-activities/european-voluntary-service_en

⁶⁶ <http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/>

ca motor al dezvoltării sociale și economice durabile; ii) promovarea culturii și a dialogului intercultural pentru relații intercomunitare pașnice; iii) consolidarea cooperării privind patrimoniul cultural. Cel de-al treilea pilon propune o abordare strategică de către UE a diplomației culturale, care include cooperarea europeană consolidată (în special între statele membre ale UE și delegațiile UE) și schimburile interculturale pentru promovarea diversității culturale a UE.

Pe baza acestor trei piloni, propuși ca parte a unei „strategii a UE pentru relațiile culturale internaționale”, strategia va contribui la dezvoltarea în continuare a canalelor de comunicare între popoare și societăți. Aceasta va contribui la crearea unui mediu propice pentru ca sectoarele culturale și creative să continue să se extindă, generând creștere economică și locuri de muncă. Acest lucru va întări protecția și promovarea patrimoniului cultural, va stimula dialogul intercultural și consolidarea păcii, va sprijini producția și turismul cultural ca factori ai dezvoltării și creșterii economice și va transforma educația, cercetarea și știința în agenți ai dialogului și schimburilor. Aceste acțiuni ar trebui să contribuie la transformarea Uniunii Europene într-un actor cu o mai mare influență pe scena mondială, într-un partener internațional mai bun, cu un rol mai important în ceea ce privește creșterea economică durabilă, pacea și înțelegerea reciprocă.